

14. Маковский М. М. Теория лексической аттракции (опыт функциональной типологии лексико-семантических систем) / М. М. Маковский. – М.: Наука, 1971. – 252 с.
15. Щур Г. С. Теории поля в лингвистике / Г. С. Щур. – М.: Наука, 1974. – 256 с.
16. Ульманн С. Семантические универсалии / С. Ульманн // Новое в лингвистике (языковые универсалии) / Перевод с англ. под ред. Б. А. Успенского. – Выпуск V. – М.: Изд-во «Прогресс», 1970. – С. 250 – 299.
17. Леденев Ю. И. Системность и синергетика как факторы устойчивости языка / Ю. И. Леденев // Язык. Текст. Дискурс: Научный альманах Ставропольского отделения РАЛК / Под ред. проф. Г. Н. Манаенко. – Ставрополь: Изд-во ПГЛУ, 2007. – Вып. 5. – С. 11 – 22.
18. Кривко И. П. Ментальный лексикон индивида как самоорганизующаяся система (на примере синонимической аттракции) [Электронный ресурс] / И. П. Кривко // Ученые записки. Электронный научный журнал Курского государственного университета. – 2010. – № 1 (13). – 7 с. – Режим доступа: <http://scientific-notes.ru/pdf/013-7.pdf>.
19. Герман И. А., Пищальникова В. А. Введение в лингвосинергетику / И. А. Герман, В. А. Пищальникова. – Барнаул: Изд-во Алт. ун-та, 1999. – 130 с.

Стаття надійшла до редакції 25 жовтня 2012 р.

Y. Poltavets

HISTORY AND USE OF THE TERM «ATTRACTION» IN LINGUISTIC TRADITION

The article focuses the meaning of term «language attraction». The use of the term in various sciences and in linguistics was explained. The main stages of the study of the phenomenon of language attraction, the main attractions interpretation, its variations were analyzed. The paper explores the main aspects to studying of language attraction.

УДК [81'373.46:656]:811.111(036)

В. В. Прима

ЛІНГВІСТИЧНІ ТЕРМІНИ ВІДПОЧИНКУ АНГЛОМОВНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПУТІВНИКІВ ПО УКРАЇНІ

У статті розглянуто питання утворення туристичних термінів на тлі активного розвитку світового туризму, що триває до нинішнього часу. Стаття містить низку культурологічних посилань, оперування якими допомагає налагодженню розуміння між туристами. Автор статті звертає увагу на тлумачення загальноживаних туристичних термінів та їх походження.

Ключові слова: лінгвістика, терміносистема, термін, туризм, туристичні терміни.

На потребу нагального впорядкування україномовного поняттєвого апарату туризму та подальшого дослідження питань туристичної термінології неодноразово звертали увагу мовознавці та юристи: В. Азар (історія становлення), К. Бардін і І. Герчиков (словотвір), В. Карабан, Ю. Зайцев, А. Карлинський (загальна характеристика мови туризму), Кацнельсон С., Киф'як В., Н. Клименко (теорія туристичної лінгвістики), Г. Козьмик (готельна лексика), Левицький А. (словотвір і семантико-функціональні аспекти туристичної терміносистеми), Е. Линчевський (стиль

туризму), О. Любіцева та В. Бабарицька (функціонування туристичної термінології), І. Кочан і А. Мухін (культура туристичної мови), а також В. Бабарицька, О. Любіцева, Я. Кусько, Ю. Попов, С. Семчинський (різні лінгвістичні характеристики туристичних термінів) та ін.

Питання теоретичних проблем термінознавства, походження та розвитку окремих терміносистем, особливостей функціонування термінів мають давню історію свого дослідження в працях Г. Винокура, О. Реформатського, Д. Лотте, О. Ахманової, М. Баскакова, Т. Канделакі, В. Даниленко, В. Лейчика, О. Суперанської.

У сучасній лінгвістиці проблеми термінології постійно перебувають у центрі уваги науковців. Цими проблемами займаються Комітет наукової термінології НАНУ, відділ термінології Інституту української мови НАНУ, багато лексикологів. Новітні теоретичні дослідження представлені в працях Л. Полюги, І. Кочан, Г. Мацюк, Л. Симоненко, О. Тараненка та ін.

Об'єктами мовознавчих досліджень у різні роки стали галузеві терміносистеми: економічна (Т. Панько, О. Покровська), психологічна (Л. Веклинець), геологічна (М. Годована), юридична (О. Сербенська), гідромеліоративна (Л. Малевич), нафтогазова (С. Дорошенко), медична (І. Корнейко, Н. Місник, Т. Лепеха), образотворча (Б. Михайлишин), релігійна (З. Куньч), військова (Т. Михайленко, Л. Мурашко), друкарська (Е. Огар), дипломатична (Н. Поліщук) та ін. Праці названих дослідників орієнтовані на вивчення діахронічних особливостей відповідних терміносистем, їх структурно-семантичних особливостей, проблем кодифікації та специфіки функціонування.

Серед багатьох чинників, що зумовлюють необхідність подальшого детального вивчення англійської туристичної термінології вирізняються насамперед два. По-перше, вітчизняна туристична термінологія донині ще повністю не досліджена, а по-друге, актуальною є потреба багатоаспектного системного аналізу всіх складників лексичної системи англійської мови, особливостей їх структурних взаємозв'язків та функціонування.

За останні роки з'явилося багато досліджень, присвячених лексичним одиницям англійської мови. А, отже, граматична, фонологічна і лексична системи мови знаходяться в центрі уваги як теоретиків, так і практиків. Вважаємо, що етапи та деякі лінгвістичні процеси досліджені недостатньо, епізодично, або ж спорадично. Неможливо одному досліднику дослідити етапи та процеси функціонування лексичних одиниць в певній сфері мови. У філологічній науці сьогодення необхідно розробити, дослідити і репрезентувати етапи та власне процеси функціонування лексичних одиниць у мові. Найефективніша наполеглива праця багатьох дослідників, що працюють в одній галузі, щоб розробити та рекомендувати найефективніші і найсучасніші прийоми освоєння іноземної мови.

З упровадженням англійських термінів в усі сфери життя перед ученими-термінознавцями постає завдання унормувати галузеві терміносистеми на власне національному ґрунті, укласти словники спеціальних одиниць окремих наук з урахуванням нових тенденцій і традицій термінотворення, сформувані цілісну методику дослідження термінів.

Теоретичне значення полягає в тому, що проведений науковий аналіз робить внесок у розвиток загальної теорії термінотворення і термінології, уточнює і доповнює існуючі уявлення про процеси становлення й особливості англійської системи туристичної термінології, що динамічно розвиваються. У дослідженні концептуально визначено й обґрунтовано наукову ідею про функціонально-поняттєве співвідношення термінопонять у сучасному комунікативному просторі.

Практичне значення дослідження визначається тим, що його матеріали можуть

бути використані у лекційних мовознавчих курсах вищої школи та спецкурсах із термінознавства, лексикології, у лексикографічній практиці та теорії і практиці перекладу. Матеріали дослідження знайдуть застосування у лінгводидактиці – для методичних напрацювань із проблеми підготовки фахівців туристичної сфери.

Об'єктом дослідження виступає туристична терміносистема сучасної англійської літературної мови в туристичних путівниках по Україні, її структура, функціонування і розвиток.

Предметом дослідження є основні дериваційні процеси формування туристичної термінології, семантичне поле та функціональні особливості туристичної термінології англійської мови, англійські загальноживані слова як дублети туристичних термінів, проблема семантичної інтерпретації туристичних термінів у побутовому туристичному дискурсі.

Мета дослідження виділити в окрему групу туристичну лексику, що позначає терміни відпочинку та дослідити їх походження.

Матеріалом статті (картотека складає 36 словоформ) є терміни англійської терміносистеми туризму, що постійно вживаються в туристичних путівниках та іншій туристичній літературі по Україні.

Актуальність теми зумовлена необхідністю поглибленого вивчення стилістичного використання туристичних термінів з метою подальшої їхньої стандартизації й кодифікації

Перш ніж розпочати дослідження мови сфери туризму, необхідно в загальних рисах зупинитися на сутності цієї сфери людської діяльності. Туризм відноситься до важливих економічних і соціальних явищ сучасного суспільства. Він представляє третю за темпами розвитку галузь в світі (після нафтодобувної і автомобільної). За даним Всесвітньої туристичної організації (ВТО), протягом 1996-2010 рр. об'єм міжнародного туризму збільшився на 40%. Для багатьох країн туризм являється найважливішим, а іноді і єдиним джерелом доходів.

Визначити термін «туризм» коротко і в той же час повністю через велику кількість виконуваних ним функцій та значної чисельності проявів, досить складно. Загальноприйняте визначення ВТО: *туризм – діяльність особи, яка подорожує в свій вільний час протягом певного періоду за межі постійного місця проживання з іншою, ніж діловою метою у відвідуваному місці.*

Протягом історії мови в її складі постійно з'являється велика кількість нових слів, однак далеко не всі закріплюються в її словниковому складі. Слова, що залишилися ж, перетерплюють істотні зміни, пристосовуючись до фонетичної, граматичної й лексико-стилістичної системи мови.

Мовознавство (лінгвістика) — наука про мову в усій складності її прояву; природну людську мову взагалі та про всі мови світу як індивідуальних її представників.

Мовознавство — це гуманітарна наука. Вона є розділом культурології (поряд з мистецтвознавством і літературознавством) і філології (поряд з літературознавством), а також галуззю семіотики — науки про знаки.

Лінгвістика вивчає не лише існуючі (що існували або можливі в майбутньому) мови, але і людську мову взагалі. Мова не дана лінгвістові в прямому спостереженні; безпосередньо спостерігаються лише факти мови, або мовні явища, тобто мовні акти носіїв живої мови разом з їх результатами (текстами) або мовний матеріал (обмежене число письмових текстів на мертвій мові, якою вже ніхто не користується як основним засобом спілкування).

Надання визначення та функцій терміну відносяться до проблем сучасної лінгвістики. К. Я. Авербух пише, що «вже в період становлення термінологічної науки

сформувались два практично взаємовиключаючі погляди на терміни: а) точка зору Д. С. Лотте і його послідовників, заснована на тому, що терміни – це особливі слова в основі будь-якої розвинутої національної мови, які вимагають впорядкованого і ціле направленого впливу; б) погляд Г. О. Винокура, що розглядає терміни не як особливі слова, а як слова з особливою функцією, і що терміном може бути будь-яке слово, яким би простим воно не було» [1, с. 6 – 7].

Термінологія – сукупність одиниць спеціальної номінації деякої галузі діяльності, ізоморфна система її понять та обслуговуюча її комунікативні потреби.

Терміносистема — це система термінів у певній галузі, підгалузі наукового або технічного знання, що обслуговує наукову теорію або наукову концепцію.

Джерелами терміносистем слугують термінології. Але, на відміну від термінології, терміносистема формується не разом з формуванням певної науки, а відповідно до етапів формування теорії цієї науки. Проте в основі терміносистеми не обов'язково має бути наукова теорія. Іноді достатньо, щоб була лише концепція або узагальнені ідеї.

Термін – елемент термінології (терміносистеми), що являє собою сукупність всіх варіантів немовного знаку, що виражають спеціальні поняття певної галузі діяльності [1, с. 21].

У Л. Новікова можна побачити інші визначення: «Термінологія – сукупність спеціальних слів (термінів) різних галузей науки і техніки, які функціонують у сфері професійного спілкування»; «Термін – це слово чи словосполучення, що є найменуванням наукового чи технічного поняття». Але термін не просто називає поняття, а визначає його: терміну властива також дефінітивна функція. В. П. Даниленко дефінує слово термін наступним чином: «Термін – слово (чи словосполучення) із певною сферою вживання, що є найменуванням спеціального поняття і вимагає дефініції». Щодо термінології В. П. Даниленко наводить два поняття: 1) вузькому поняттю термінології відповідає сукупність термінів певної галузі знань (однієї науки чи наукового напрямку), що відображає відповідну сукупність понять; 2) ширшому поняттю термінології належить загальна сукупність термінів всіх сфер діяльності [2, с. 15].

Термін (лат. *terminus* «межа, кінець») – це спеціальне слово чи словосполучення, прийняте в певній професійній сфері та вживається за певних умов. Термін являє собою словесне позначення поняття, що входить у систему понять певної галузі професійних знань. З усього вищесказаного можна зробити висновок про відсутність єдиного розуміння поняття «терміну». На думку Суперанської А. В., це пов'язано з тим, що представники різних дисциплін вкладають в це поняття своє особливе розуміння і уявлення та визначають його по-своєму. Тому потрібно враховувати, що кожен термін необхідно розглядати не тільки з лінгвістичної точки зору, а також з точки зору даної галузі. Термін повинен виконувати вимоги обох цих точок зору, відповідати ідеальним умовам. Таким умовами є: однозначність, точність, стійкість та відсутність експресивності. Все ж лінгвісти вважають, що найважливішою умовою терміна є однозначність.

Під туризмом розуміють теорію і практику різного роду походів, сходження на гори і подорожі з метою спортивного суперництва, активного відпочинку, освіти і виховання. Для подорожей у відпустку з використанням громадського або особистого транспорту, в яких головне місце займають розмови і відпочинок, все більше підходить слово туризм. Туризм складає частину фізичної культури і спорту, оскільки він служить проявом здорового способу життя, розвитку, досконалості і збереження фізичної працездатності та всесторонньої підготовки. В туристичній діяльності в центрі уваги знаходяться різні форми планомірних і організованих туристичних походів,

велотуризм, подорожей на човнах і лижних походів. Крім того, туризм пов'язаний з культурними цінностями. Особливо важливе значення туризму полягає в організації дозвілля для молоді.

Різні форми туризму віддають перевагу засобам організації раціонального дозвілля, активного відпочинку і проявлення здорового способу життя для широких прошарків населення, різних за віком.

Слово *tourist* з'явилося в англійській мові на початку XIX століття й у перекладі з англійської означає: той, хто здійснює поїздку заради власного задоволення чи розширення культурного кругозору. По визначенню ООН турист – це особа, що перебуває в даній місцевості терміном більш ніж на одну ніч і менш ніж на рік.

В сучасному світі туризм виступає як надзвичайно багатий за змістом і розмаїтий за проявами соціальний феномен. Своїми функціями – світоглядною, культурно-пізнавальною, соціальною, комунікативною, інтегративною, рекреаційною – він істотно впливає на людину, її ціннісні орієнтації, процеси самопізнання і самовдосконалення.

Потяг до подорожей є нині прикметою часу. Це висуває туризм на одне з провідних місць серед найбільш масових і ефективних форм організації відпочинку, що сприяють фізичному і духовному розвитку людини.

Своїми багатогранними можливостями туризм забезпечує інтеграцію нашого поляризованого світу, завдяки безпосереднім, спонтанним і щиросердним контактам, що здійснюються між людьми, які уособлюють різні культури і способи життя, активно сприяє встановленню в світовому і регіональному суспільному просторі атмосфери добросусідства, –справедливо зазначається у Глобальному етичному кодексі туризму.

Безпосередньо впливаючи на процеси консолідації нації, виховує толерантність, гостинність, сприяє стабільності у суспільстві, формує комунікативну культуру та народну дипломатію, поглиблює своїми засобами та можливостями знання людей та народів одне про одного, забезпечує крос-культурні зустрічі та діалоги.

В останні роки в Україні швидкими темпами розвивається сільський зелений туризм, основне завдання якого полягає у відпочинку туристів від міського шуму та метушні, ознайомленні з історико-культурними пам'ятками та місцевими звичаями і традиціями.

Проаналізувавши туристичні довідники по Україні вдалося виокремити кілька підгруп лексичних одиниць, що відносяться до туристичної сфери, але зображують різні її сторони. Звернемо увагу на групу лексичних одиниць, які означають терміни відпочинку.

Aquapark – аквапарк.

Beach – пляж.

Cabana – споруда на пляжі (чи біля басейну) типу бунгало, що стоїть окремо від основної будівлі і інколи обладнана як спальня.

City tour – турпакет з екскурсіями. Як правило, включає в себе транспорт та гіда.

Downtown – діловий центр міста.

Duty Free – магазин безподаткового продажу в міжнародних аеропортах, морських портах і т.п., де проводиться торгівля товарами вжитку по цінам, які звільнені від ПДВ та інших зборів. В деяких країнах duty-free розміщуються також в торговій частині міста. Продаж товарів іноземцям в таких магазинах проводиться після пред'явлення ними паспорта чи інших посвідчень.

Excursion, optional – факультативна екскурсія, екскурсія, що не включена в програму, а представляється туристам в вільний від програми час, як правило, за додаткову плату.

Fitness centrum – фітнес-центр.

- Free of charge** – безподатковий ввіз.
Gift shop – сувенірний магазин.
Hotel resort – мисливство.
Jet doo – снігохід.
Jet ski – водяний мотоцикл.
Mystery Tour – притулок в горах (використовується в гірському туризмі).
Pool – басейн.
Pool aquamedic – лікувально-оздоровчий басейн.
Pool indoor – басейн критий чи всередині готелю.
Pool heated – басейн з підігрівом всередині готелю.
Pool paddle – дитячий басейн.
Pool whirlpool – басейн з хвилями.
Rail way cruise – залізничний круїз.
Resort – курорт.
Resort area – курортна зона.
Resort hotels – готель-курорт, готель дуже високого класу з широким спектром послуг. Номери забезпечені кавою та чаєм.
Resort of luxury – фешенебельний курорт.
Russian speaking gunamee – російськомовний гід.
Safari – туристична поїздка з ціллю мисливства чи знайомства з місцевою природою як правило в екзотичних країнах.
Sailing – вітрильний спорт.
Subaqua – підводне плавання з аквалангом.
Snorkeling – підводне плавання з дихальною трубкою та маскою.
Sunshade – велика парасоля від сонця.
Surfing – серфінг.
Talasso spa – таласотерапія, лікувально-оздоровчі процедури з використанням морських водоростей та гязі.
Unspolit – дикий пляж.
Weekend rates – спеціальні тарифи на послуги в вихідні дні.
Yacht - club – об'єднання шанувальників плавання на яхтах.

Після аналізу особливостей структури та складових туристичного тексту, зокрема туристичного рекламного тексту, варто зазначити, що туристичні тексти повинні містити чіткі фактичні дані, вони повинні бути вичерпно викладені задля точного розуміння їх змісту. Зміст і форма туристичних текстів визначаються головною метою – викликати зацікавленість до місцевості. Правильно складений туристичний текст повинен привернути увагу слухача або читача та викликати бажання відвідати рекламоване місце.

Подальші **перспективи** лінгвістичного опрацювання туристичних термінів, які відображають систему понять спеціальної галузі наукового знання, безпосередньо пов'язане з вирішенням цілого ряду проблем — визначення природи терміна як знака спеціальних понять, встановлення взаємозв'язків між означуваним і означуючим знака, виявлення дериваційного потенціалу термінологічної лексики, дослідження загальних тенденцій розвитку терміносистеми та її впорядкування.

Список використаної літератури

1. Авербух К.Я. Общая теория термина. – М.: МГОУ, 2006. – 256 с.
2. Даниленко В.П. Русская терминология / В. П. Даниленко. – М.: Наука, 1977. – 246 с.
3. Козьмик Г.О. Світ сучасної людини в контексті мовних змін. Інноваційні процеси в лексичній системі англійської мови на межі ХХ-ХХІ століть:

монографія / Г.О. Козьмик. – Запоріжжя: КПУ, 2007. – 142 с.

Стаття надійшла до редакції 24 жовтня 2012 р.

V. Prima

ENGLISH LINGUISTIC TERMS REST IN UKRAINE TRAVEL GUIDE

The question of forming new words on the base of world's tourism development was described. The article includes culturological views which help to reach the understatement between tourists. The author pays attention to the explanation of touristic terms and their origin.